

Vår beredskap efter den 11 september (SOU 2003:32)

Remiss från Justitiedepartementet

Remisstid 25 augusti 2003

Borgarrådsberedningen föreslår kommunstyrelsen besluta följande

1. Som svar på remissen åberopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Föredragande borgarråden Annika Billström och Viviann Gunnarsson anför följande.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 20 december 2001 att ge i uppdrag till en särskild utredare att bl.a. kartlägga och analysera myndigheternas och de övriga offentliga organens samlade beredskap och förmåga att förhindra, bekämpa och i övrigt hantera omfattande terroristattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige. Utredningen skulle även analysera olika myndigheters och offentliga organs möjligheter till ett effektivt samarbete.

Justitiedepartementet har berett Stockholms stad möjlighet att yttra sig över betänkandet Vår beredskap efter den 11 september (SOU 2003:32). Utredningen lämnar förslag på ett antal åtgärder som ökar myndigheternas beredskap att före, under och efter en terroristattack snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder för att hindra och begränsa skadeverkningar i samhället.

Remisser

Betänkandet har remitterats till stadsledningskontoret och brand- och räddningsnämnden. Stockholms brandförsvaret har avgivit remissyttrande enligt delegation.

Stadsledningskontoret har inga direkta invändningar mot förslagen, men vill påtala att för ett framgångsrikt räddningsarbete är kommunikation mellan olika aktörer av avgörande betydelse. Det är därför viktigt att utbyggnaden av det rikstäckande radiokommunikationssystemet s.k. RAKEL snarast kommer igång. Stadsledningskontoret konstaterar därutöver att kommunerna saknar kompetens för olika biologiska stridsmedel och därför är det viktigt att utbildningsinsatser görs inom detta område.

Stockholms brandförsvaret ställer sig bakom utredningens förslag till åtgärder. Brandförsvaret ser det som särskilt viktigt att utredningens förslag om inrättande av en internationell insatsstyrka på NBC-området (nukleära/radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel) genomförs.

Våra synpunkter

Utredningen har haft ett viktigt uppdrag då händelserna den 11 september 2001 har förändrat vardagen för många människor på olika sätt. Stockholms stad har ingen specifik beredskap för terrorattentat eller liknande, men däremot har brandförsvaret en planering, organisation och beredskap för att hantera olika typer av olyckor utifrån räddningstjänstlagen och dess samordnande roll i staden.

Stadsledningskontoret anser att det är nödvändigt att resurser finns till förfogande att öka räddningspersonalens kompetens vid olika NBC-händelser. Brandförsvaret ser det som särskilt viktigt att utredningens förslag om inrättande av en internationell insatsstyrka på NBC-området genomförs.

Vi anser att det är angeläget att regeringen undersöker denna möjlighet att förstärka kompetensen på NBC-området. Därutöver vill jag lyfta fram stadsledningskontorets synpunkter om att regeringen bör stå för finansieringen av utbyggnaden av ett rikstäckande radiokommunikationssystemet.

Vi föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen återopas denna promemoria.
2. Protokollet i detta ärende förklaras omedelbart justerat.

Stockholm den 20 augusti 2003

ANNIKA BILLSTRÖM VIVIANN GUNNARSSON

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådens förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Sten Nordin* (m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Attackerna mot World Trade Center i New York den 11 september 2001 visade hur sårbart det öppna samhället är. Internationella terrornätverk utgör ett konkret hot världen över och måste tas på största allvar även i vår del av världen. Sverige och Stockholm måste vidta åtgärder för att på ett bättre sätt skydda samhället och medborgarna mot denna nya hotbild.

Huvudansvaret på det här området ligger på staten och regering och riksdag. De förslag som föreslås i den delen framstår enligt vår uppfattning som väl avvägda. Inrättandet av en internationell insatsstyrka mot s.k. NBC-angrepp är exempel på en sådan åtgärd.

Men händelserna i New York visade också tydligt på betydelsen av ett starkt lokalt politiskt ledarskap och en stark lokal räddningsorganisation. Brandförsvaret har en beredskap för olika typer av olyckor, men vid större händelser krävs även en beredskap hos de politiker och tjänstemän som kan ta ett mer övergripande och samlande ledarskap. Det åligger dagens majoritetsborgarråd att hålla en sådan beredskap och upprätthålla rutiner för hur stadens ledning ska agera vid krissituationer.

ÄRENDET

Bakgrund

Regeringen beslutade den 20 december 2001 att ge i uppdrag till en särskild utredare att bl.a. kartlägga och analysera myndigheternas och de övriga offentliga organens samlade beredskap och förmåga att förhindra, bekämpa och i övrigt hantera omfattande terroristattentat och andra liknande extraordinära händelser i Sverige. Utredningen skulle även analysera olika myndigheters och offentliga organs möjligheter till ett effektivt samarbete.

Justitiedepartementet har berett Stockholms stad möjlighet att yttra sig över betänkandet *Vår beredskap* efter den 11 september (SOU 2003:32). Utredningen lämnar förslag på ett antal åtgärder som ökar myndigheternas beredskap att före, under och efter en terroristattack snabbt kunna vidta nödvändiga åtgärder för att hindra och begränsa skadeverkningar i samhället.

Betänkandet

Terroristattackerna i USA den 11 september 2001 ändrade bilden av vad vissa internationella terroristgrupper är beredda att göra radikalt. Det är enligt direktiven till utredningen av avgörande betydelse att Sverige har en väl utvecklad beredskap att före, under och efter en omfattande terroristattack snabbt kunna vidta de åtgärder som är nödvändiga bl.a. för att hindra eller begränsa de skadeverkningar som en sådan attack innebär för samhället. Säkerhetspolisen bedömer risken för terroristattentat som låg i Sverige, men detta kan ändras snabbt p.g.a. oförutsägbara händelser. Det är därför av yttersta vikt att ansvarsförhållandena bland svenska organ är klarlagda och lämpligt avvägda. Utredningen föreslår att regeringen får insätta rikets försvarsmakt eller del därav i strid för att möta ett beväpnat angrepp mot riket även när det inte härrör från en främmande stat. Detta innebär att statsmakterna uttryckligen ansluter sig till tolkningen av 10 kap. 9§ första stycket regeringsformen (RF) som innebär att regeringens beslut inte behöver avvaktas. Då regeringens beslut inte kan avvaktas föreslås Försvarsmakten få befogenheter att bruka det våld som är nödvändigt för att avvärja den omedelbara faran för rikets säkerhet, människoliv eller omfattande förstörelse av egendom. Enligt förslaget får Försvarsmakten tillfälligt medverka vid bevakning av civila skyddsobjekt efter begäran av länsstyrelse. Ändringen i skyddslagen innebär att skyddsvakter får samma befogenheter som polismän att gripa den som det finns skäl att anhölla för terrorbrott eller förberedelser till sådant brott.

Rikspolisstyrelsen och Försvarsmakten skall ha ett organiserat samarbete för att kunna hantera omfattande terroristangrepp där NBC-stridsmedel (nukleära/radiologiska, biologiska eller kemiska stridsmedel) används samt hot om sådan angrepp. Utredningen anser därutöver att inrättande av en nationell insatsstyrka för NBC bör snarast förverkligas. Insatsstyrkan är en samlad nationell resurs till stöd för samhällets insatser vid extrema NBC-händelser som kan ställa regionala och lokala operativa insatser inför övermäktiga krav och påfrestningar.

Utredningen föreslår att lagen om försvarsunderrättelseverksamhet ändras så att det står klart att försvarsunderrättelsemyndigheterna får inhämta underrättelser utomlands som är av betydelse för skyddet mot terroristangrepp samt bearbeta och analysera sådan information.

Säkerhetspolisen föreslås skiljas från Rikspolisstyrelsen och ombildas till en icke-polisiär civil säkerhetstjänst direkt under regeringen. Inom Rikskriminalpolisen för särskild polisverksamhet bildas en ny enhet med ansvar för de direkta polisuppgifter som har anknytning till brott mot rikets säkerhet och terroristbrott. Förslaget anses bidra till att underlätta säkerhetstjänstens samarbete med den öppna polisen. I polislagen föreslås införas regler om provokation, infiltration samt användning av kroppsmikrofoner och pejling.

Den nyinrättade Krisberedskapsmyndigheten föreslås få ansvar för att det finns information att inhämta från berörda myndigheter och andra organ vid terroristattentat och andra extraordinära händelser.

Författningsförslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

REMISSER

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret. Stadsledningskontorets yttrande har beretts inom finansavdelningen. Ärendet har även remitterats till brand- och räddningsnämnden. Stockholms brandförsvaret har avgivit remissyttrande enligt delegation av nämnden.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande av den 18 juni 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret kan konstatera att i betänkandet lämnas förslag till ett antal åtgärder såsom vissa lagändringar, organisationsändringar och bättre samordning. Försvarsmakten föreslås bl.a. få befogenheter att bruka det våld som är nödvändigt för att avvärja den omedelbara faran för rikets säkerhet eller människoliv. Stadsledningskontoret har inga direkta invändningar mot förslagen.

Erfarenheterna vid olika katastrofer har visat att möjligheterna till kommunikation mellan olika aktörer är avgörande för ett framgångsrikt räddningsarbete. Stadsledningskontoret anser därför det vara olyckligt att det fortfarande saknas ett sådant radiokommunikationssystem i Sverige. Ett av de främsta skälet har tidigare varit att finansieringen inte kunnat lösas. Kommittén Radiokommunikation för effektiv ledning (RAKEL, N2002:16) om ett gemensamt radiokommunikationssystem för skydd och säkerhet lämnade i januari 2003 sitt betänkande. Regeringen har under våren behandlat betänkandet och kommit fram till att upphandlingen av ett gemensamt radiokommunikationssystem kan inledas. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag till finansiering i budgetpropositionen 2004. Stadsledningskontoret anser att regeringen bör stå för finansieringen av utbyggnaden av det rikstäckande radiokommunikationssystemet. Utbyggnaden av systemet kommer att ske länsvis under åren 2004-2009. För Stockholms del planeras utbyggnaden ske under 2005.

Stockholms brandförsvaret har lämnat uppgifter till utredningen och anser att kommunerna saknar kompetens när det gäller biologiska hot. Stadsledningskontoret anser därför det vara nödvändigt att resurser finns till förfogande att öka räddningspersonalens kompetens vid olika NBC-händelser.

Stockholms brandförsvares tjänsteutlåtande av den 1 juli 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Stockholms brandförsvaret ställer sig bakom utredningens förslag till åtgärder. Brandförsvaret ser det som särskilt viktigt att utredningens förslag om inrättande av en internationell insatsstyrka på NBC-området genomförs. Härigenom ges också kommunerna möjlighet att snabbt tillföras kompetens avseende kärntekniska, biologiska och kemiska hot och att kommunerna som en följd

därav ges möjlighet att på ett effektivare sätt än idag genomföra insatser då ett sådant hot utlöses i en reell händelse.